

ემზარ ფაჟავა

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი,
ასოცირებული პროფესორი

კვლევა განხორციელდა „შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მხარდაჭერით-პროექტის – „საქართველოს ევროპული ორიენტაციის გენეზისი“ ფარგლებში [გრანტის ნომერი YS-18-200]“.

ნაშრომში წარმოდგენილი მოსაზრებები ეკუთვნის ავტორს და შესაძლებელია არ ემთხვეოდეს შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის შეხედულებებს.

წყვეტილი დრო:

აზიელი დამაყრობლები და რუსული ანექსია

მიუხედავად მრავალი დაბრკოლებისა და წყვეტილობისა, საქართველოს ევროპულ სამყაროსთან მუდმივი კულტურული, რელიგიური, სამხედრო, დიპლომატიური, პოლიტიკური და ეკონომიკური კავშირები ჰქონდა, რამაც საბოლოოდ განსაზღვრა საქართველოს დამოკიდებულება ევროპული ღირებულებებისადმი და გადამწყვეტი როლი ითამაშა ქვეყნის განვითარების საქმეში.

აღსანიშნავია, რომ სანამ აზიელი დამპყრობლები გამოჩნდებოდნენ პოლიტიკურ არენაზე ქართველურ ტომებს უკვე დიდი ხნის ურთიერთობები ჰქონდათ ევროპული იდენტურობის საფუძვლად მიჩნეულ ბერძნულ, რომაულ და მოგვიანებით ბიზანტიურ სამყაროსთან.

პირველი ქართულ-ბერძნული ინტენსიური ურთიერთობები ანტიკური პერიოდიდან ე. წ. დიდი ბერძნული ახალშენების (კოლონიების) დაარსებიდან ჩვ. წ. VIII-VI სს. იღებს სათავეს, უკვე ჩვ. წ-მდე VI ს-დან ბერძნებმა შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროზე არაერთი ახალშენი დააარსეს. მაგალითად ფაზისი (ქალაქ ფოთთან), გიენო-

სი (ქალაქ ოჩამჩირესთან), დიოსკურია (ქალაქ სოხუმთან), პიტიუნტი (ქალაქ ბიჭვინთასთან). ახალშენების დაწინაურებას ხელს უწყობდა „დიდი აბრეშუმის“ სავაჭრო გზა, რომელიც იწყებოდა ინდოეთიდან შავ ზღვამდე, ქალაქ ფაზისამდე და აქედან უკვე ბერძნული სამყაროსკენ მიემართებოდა.

ბერძნები კოლხეთთან ძირითადად სავაჭრო ურთიერთობებით იყვნენ დაკავებულნი. ბერძნული ახალშენების დაარსებამ უცილობლად მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა შავი ზღვისპირეთის მოსახლეობის ანტიკურ სამყაროსთან კულტურულ-ეკონომიური ურთიერთობის გაცხოველებაში და, საერთოდაც, ხელი შეუწყო ამ ადგილებში სავაჭრო-ეკონომიური ცხოვრების დაწინაურებას და გარკვეულად დააჩქარა სოციალურ-ეკონომიური განვითარების პროცესი ადგილობრივ მოსახლეობაში [1, 276].

როგორც ჩანს, კოლხეთის, ანუ ეგრისის სამეფო ამ პერიოდისთვის წარმოადგენდა პოლიტიკურად და ეკონომიკურად დაწინაურებულ, განვითარებული კულტურის მქონე სახელმწიფოს, რომელსაც აქტიური ეკონომიკური, კულტურული და პოლიტიკური ურთიერთობა ჰქონდა იმდროინდელ ცივილიზებულ სამყაროსთან და განსაკუთრებით საბერძნეთთან.

ახალშენების დაარსებას ხმელთაშუაზღვის ელინიზაცია მოჰყვა და მისი გავლენა ადგილობრივ მოსახლეობაზე, რელიგიური, კულტურული, პოლიტიკური, სოციალურ-ეკონომიკური თვალსაზრისით, დიდი იყო.

მიუხედავად იმისა, რომ ანტიკურ სამყაროსთან ურთიერთობების პირველ ეტაპზე მხოლოდ კოლხეთი იყო ჩართული, ხოლო მოგვიანებით მას იბერიაც შეუერთდა, უნდა ითქვას, რომ ეს ურთიერთკავშირი ორგანული იყო და გაუცხოებისა და დაპირისპირების გარეშე მიმდინარეობდა, რაც ღრმა ისტორიული მეხსიერებითა და მრავალსაუკუნოვანი თანაარსებობით უნდა ყოფილიყო განპირობებული. აქედან გამომდინარე, აზია-ევროპის გზაგასაყარზე მყოფი ქვეყნის დღევანდელი ევროპული ორიენტაციაც ბუნებრივად გამოიყურება [2, 112].

ბრძოლა იბერია-ლაზიკის დაპყრობისთვის ირანსა და რომს შორის I საუკუნეში დაიწყო და VII საუკუნემდე, არაბების შემოსევამდე გაგრძელდა. ორივე დამპყრობელი ცდილობდა პოლიტიკურ-ეკონომიკური უპირატესობის მოპოვებას მცირე აზიის ტერიტორიაზე, მაგრამ ქართული სამეფოებიც აქტიურად იბრძოდნენ სახელმწი-

ფოებრიობის შენარჩუნებისთვის, მიუხედავად იმისა, რომ არც ერთს არ ჰქონდა რესურსი დამოუკიდებლად შენინაალმდეგებოდა ესოდენ დიდ იმპერიებს.

მიუხედავად იმისა, რომ IV-VI საუკუნეებში აღმოსავლეთ საქართველოში - სასანიდების ირანის, ხოლო დასავლეთ საქართველოში აღმოსავლეთ რომის (ბიზანტიის) იმპერიის შემოტევები გაძლიერდა, ქართლიც და ეგრისიც ჯერ კიდევ ინარჩუნებდნენ დამოუკიდებელი სამეფოების სტატუსს, თან საინტერესოა ისიც, რომ ბიზანტიის პოლიტიკური ბატონობის პერიოდში ეგრისისა და მოგვიანებით ლაზიკის მეფეები თავიანთ სამეფო საქმეებს თავისუფლად განაგებდნენ, მხოლოდ ფორმალურად ხდებოდა მათი დამტკიცება ბიზანტიის კეისრისაგან.

თბილისის აღებისა და იბერია ეგრისიდან ირანელების განდევნის შემდეგ კეისარი ჰერაკლე ცდილობდა საკუთარი გავლენის გაძლიერებას ორივე ქვეყანაში, მაგრამ ამ დროს სამხრეთ კავკასიაში გამორჩნდნენ არაბი დამპყრობლები.

მოსალოდნელი საფრთხის თავიდან ასაცილებლად საჭირო იყო იბერია-ეგრისის, როგორც შემოერთება, ისე მოსახლეობის პოლიტიკურ-იდეოლოგიური შემომტკიცებაც. რასაც მოჰყვა ქრისტიანობის ცეცხლითა და მახვილით გავრცელება, რათა საბოლოოდ ამოეძირკვათ ნარმართობა. „ჰერაკლემ თბილისს და მცხეთას და უჟარმას განავლინა ქადაგნი... ყოველნი მოგუნი ცეცხლის მსახურნი ანუ მოინათლნენ, ანუ მოისრენ; ხოლო მათ ნათლის ღებაი არ ინებეს, ზაკუით თანა აღერინეს ქრისტიანეთა, ვიდრემდის ყოველთა ზედა წარჰმართა მახვილი და ეკლესიათა შინა მდინარენი სისხლისანი დიოდეს.... მოგვითხრობს „მოქცევაი ქართლისაი“ [3, 65].

ამასთანავე ბიზანტიის ინტერესები მოითხოვდა საქართველს სამეფოების უფრო მეტად დაშლა-დაქუცმაცებას წვრილ პოლიტიკურ სამთავროებად, რათა უზრუნველყო თავისი ბატონობა მთელი შავი ზღვის სანაპიროზე.

მართალია, ჩვენ არ გვაქვს წყაროები თუ როდის და როგორ უნდა მომხდარიყო ერთმეფობის მოსპობა საქართველოში (ეგრისში), მაგრამ თეოფანეს ცნობიდან ირკვევა, რომ 689 წლიდან ეგრისში მეფობა უკვე აღარ არის და ქვეყანას მართავს ლაზიკის პატრიკიოზი [4, 77].

ამავდროულად ბიზანტიის კეისარი არაბების შემოტევის წინააღმდეგ შავ ზღვაზე ერთგვარ ბუფერულ ზონად (შემოტევის წინააღ-

მდეგ) აფხაზეთისა და სამხრეთის საზღვარზე ტაო-კლარჯეთის სამთავროებს აწინაურებს, რომლის პირველი ერისთავიც არაბებისგან დევნილი ქართლის ერისთავი აშოტ კურაპალატი გახდა, რომელსაც ბიზანტიის კეისრის მფარველობა ჰქონდა.

ორივე ეს სამთავრო ბიზანტიის მფარველობაში იმყოფებოდა, რომელიც ყოველნაირად ხელს უწყობდა მათ გაძლიერებას, რათა მედგარი წინააღმდეგობა გაენიათ არაბებისთვის.

იმავედროულად ეს კუთხეები წარმოადგენდნენ არაბებისგან შევიწროებული და დევნილი ქართველების თავშესაფარს. [3, 89]. ისინი იხიზნებოდნენ სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოში: ტაო-კლარჯეთში, აფხაზეთსა და ეგრისში, რომლებიც, როგორც უკვე ითქვა ბიზანტიის მფარველობის ქვეშ იყვნენ, სადაც მშვიდობიანობა სუფევდა. აღმოსავლეთ საქართველოდან სამხრეთ დასავლეთ საქართველოში გახიზვნას იმ დროს ფართო ხასიათი ჰქონდა (მაგალითად, ნერსე ქართლის ერისთავი აფხაზეთში გაიხიზნა თავისი ამალით – დიდებულებით, ყმებითა და მოსამსახურეებით. ეგრისში გაიხიზნენ თავიანთი ამალით ქართლის ერისთავები: არჩილი, იოანე, ჯუანშერი და სხვ. [3, 208] რომელიც V-VI სს. ირანსა და რომს შორის ხანგრძლივი ომების შედეგად თითქმის უკაცრიელი იყო. VI საუკუნიდან დაწყებული VIII საუკუნის ჩათვლით ჯერ სპარსელებისგან და შემდეგ არაბებისგან შევიწროებული აღმოსავლეთ საქართველოს მოსახლეობა ამ მხარეში იხიზნებოდა და აქ პოულობდა მეტ პოლიტიკურ და ეკონომიკურ თავისუფლებას. ამგვარად VII-VIII საუკუნეებში ჩნდება ეგრისის საქართველებული ნაწილები აჭარაში, გურიასა და იმერეთში [5, 210-216].

მთლიანობაში, უნდა ითქვას, რომ IV-X სს. საქართველოში შეიმჩნევა მნიშვნელოვანი ცვლილებები, როგორც ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების, ასევე საგარეო-პოლიტიკური ურთიერთობის თვალსაზრისითაც, გარდამტეხია ქრისტიანობის სახელმწიფო სარწმუნოებად გამოცხადება, მეფობის გაუქმება, ერისმთავრის ხელისუფლების წარმოქმნა, ადრეფეოდალური დაქუცმაცებულობა, ფეოდალური სამეფო-სამთავროების წარმოშობა და ბრძოლა ამ ახალ ფეოდალურ ერთეულთა გაფართოება-განმტკიცებისათვის, რაც თავის მხრივ ქვეყნის გაერთიანებისათვის ბრძოლას ნიშნავდა. ეს ხანა მნიშვნელოვანია, ასევე ქართველი ხალხის ბრძოლით სასანიდების ირანის, აღმოსავლეთ რომის (ბიზანტიის) იმპერიისა და არაბთა აგრესიისა წინააღმდეგ.

მართალია საქართველოს გაერთიანების პროცესი ფაქტობრივად ბაგრატ III-ის (980 წ.) გამეფებიდან იწყება, მაგრამ ის საუკუნეების განმავლობაში გრძელდებოდა, რადგან აღმოსავლეთი საქართველო კვლავ არაბების ხელში რჩებოდა. მისი შემოერთება მხოლოდ დავით აღმაშენებელმა შეძლო 1122 წელს, როდესაც თბილისი აიღო, არაბები განდევნა საქართველოდან და სატახტო ქალაქი თბილისში გადმოიტანა. აღმაშენებელმა საბოლოოდ შეძლო ქართული ფეოდალური სამთავრო-საერისთავოების გაერთიანება. [3, 79]. სწორედ აქედან იწყება საქართველოს აღმავლობის პერიოდი და დიდ ძლიერებას მიაღწია გიორგი III-სა და თამარის დროს.

თუმცა საქართველოს აღმავლობის პერიოდი მონღოლთა გამოჩენამ შეაჩერა და ეს იმ დროს, როდესაც ევროპის ქვეყნები პოლიტიკურ, სოციალურ-ეკონომიკურ წინსვლას განიცდიდნენ, მკვიდრდებოდა რენესანსი, განმანათლებლობა, მიმდინარეობდა კულტურის, მეცნიერების არნახული განვითარება, ახალი ბურჟუაზიული ურთიერთობების ჩასახვა-გაძლიერება. დამპყრობლების რკალში მყოფი საქართველოს მთავარი საზრუნავი მტერთან ბრძოლა და საკუთარი თვითმყოფადობის შენარჩუნება იყო [6, 6].

მიუხედავად ასეთი მძიმე ვითარებისა, საქართველომ არა თუ შეძლო საკუთარი სახელმწიფოებრიობის გადარჩენა და გარკვეულწილად ამიერკავკასიაში პოლიტიკური და სოციალურ-ეკონომიკური ცენტრის ფუნქციის შენარჩუნებაც, არამედ შეანელა კიდეც ევროპის ქვეყნებზე ამ დამპყრობლების შეტევითი ტალღები. სამწუხაროდ, ეს მდგომარეობაც დიდხანს არ გაგრძელებულა, XIV საუკუნის ბოლოსა და XV საუკუნის დასაწყისში საქართველოში თემურ ლენგის შემოსევები დაიწყო, თემურ ლენგის ურდოების პარალელურად, XV საუკუნეში არანაკლებ საშიშროებას წარმოადგენდა ოსმალთა იმპერიაც.

ოსმალების მიერ კონსტანტინოპოლის აღებამ (1453 წ.) და ბიზანტიის დიდ ნაწილზე კონტროლის დამყარებამ მნიშვნელოვნად განსაზღვრა საქართველოს მომავალი, რადგან კულტურული, მაღალგანვითარებული ქრისტიანული სახელმწიფოს ნაცვლად მას დაუშვებლად განვითარების დაბალ საფეხურზე მდგომი, აგრესიული და მეტად ძლიერი მუსლიმური იმპერია, რომელმაც გადაკეტა გზა ევროპისკენ, ვისთანაც საქართველოს საუკუნეების განმავლობაში ჰქონდა პოლიტიკური, ეკონომიკური, და კულტურულ ურთიერთობები და მოწყვიტა ქვეყანა კაცობრიობის სულიერი, პოლიტიკური, მეცნიერების განვითარების კერებს, რითაც შეაფერხა ქვეყნის შემ-

დგომი განვითარება [6, 8].

ამდენად, კონსტანტინოპოლის დაპყრობამ საქართველოს ევროპასთან ურთიერთობა საგრძნობლად შეაფერხა და თუ აქამდე ევროპელები ქართველ მეფეებს თხოვდნენ დახმარებას, ახლა მდგომარეობა შეიცვალა და ქართველი მეფეები თვითონ ითხოვენ ევროპისაგან დახმარებას.

პარალელურად, 1514 წელს დაწყებული ოსმალეთ-ირანის ომი კარგა ხანს გაგრძელდა და უკანასკნელის დამარცხებით დამთავრდა; ამ ომით დაიწყო ახალი ეპოქა ამიერკავკასიის ცხოვრებაში.

ამ დროიდან მოყოლებული კიდევ უფრო გამწვავდა საქართველოს ბრძოლა დამპყრობლების წინააღმდეგ. ამ ბრძოლებს მსხვერპლთან ერთად ერთიანი ქვეყანის ცალკეულ სამთავროებად დაშლა მოჰყვა, გახშირდა ერთმანეთს შორის დაპირისპირებაც, მაგრამ საქართველომ ამჯერადაც შეძლო სახელმწიფოებრიობის შენარჩუნება.

ამდენად, ოსმალეთის იმპერიის ჩამოყალიბებამდე, ბიზანტიის გავლენა, ხოლო აღმოსავლეთ საქართველოში არაბების ბატონობა დამყარდა და პოლიტიკურ ასპარეზზე ოთხი ძლიერი და მსხვილი ფეოდალური ერთეული აფხაზეთის, ტაო-კლარჯეთის, ქართლისა და კახეთის საერისთავოები გამოვიდნენ. სწორედ ამ ოთხი პოლიტიკური ერთეულის გაერთიანება გახდა მოგვიანებით ერთიანი საქართველოს შექმნის ქვაკუთხედი.

რაც შეეხება კულტურულ-სარწმუნოებრივ ასპექტებს, დასავლეთ საქართველოს ჯერ საბერძნეთთან, შემდეგ რომთან და ბიზანტიასთან უფრო მჭიდრო ურთიერთობა ჰქონდა, ვიდრე ირანთან. ტერიტორიულადაც ლაზიკა რომის მოსაზღვრე იყო, საიდანაც უფრო ადრე და ადვილად შემოდინოდა განათლება და კულტურა, ვიდრე შორეული ირანიდან. ამიტომაც ქრისტიანობაც ადრე გავრცელდა დასავლეთ საქართველოში, ვიდრე აღმოსავლეთ საქართველოში.

ამ მხრივ განსხვავებული ვითარება იყო აღმოსავლეთ საქართველოში, რომელსაც უფრო მეტი ურთიერთობა ჰქონდა აზიურ სამყაროსთან, განსაკუთრებით ირანელებთან, რაც ასევე ტერიტორიული სიახლოვით იყო განპირობებული. ირანელებს დიდი წვლილი მიუძღვით ქართლის პოლიტიკური ერთეულის შექმნაში, თუმცა მოგვიანებით ისინი დამპყრობლებად მოველინენ ქვეყანას და განვითარებისთვის შემაფარხებელ გარემოებად იქცნენ. ირანელებს არაბები ენაცვლებიან, რომლებმაც უფრო მეტად დააზიანეს ქართული სახელმწიფო ინსტიტუტი. შემდეგ მონღოლები გვევლინებიან დამ-

პყრობლებად, რომლებმაც დიდი შრომით გაერთიანებული ქართული სახელმწიფოს კულტურული, ეკონომიკური და პოლიტიკური განვითარება კიდევ უფრო შეაფერხეს, პოლიტიკურად დააქუცმაცეს და ეკონომიკურად დაასუსტეს.

ამდენად, აზიელმა დამპყრობლებმა ბევრად უფრო მეტი ზიანი მიაყენეს აღმოსავლეთ საქართველოს, სადაც დიდად შეაფერხეს კულტურული, ეკონომიკური და პოლიტიკური განვითარება, ვიდრე ბიზანტიამ დასავლეთ საქართველოს.

XVIII საუკუნის დასასრულს კი, მუსლიმური სახელმწიფოების გარემოცვაში მოქცეული, პოლიტიკურად და ეკონომიკურად დასუსტებული და დაშლილი ქვეყნის წინაშე მწვავედ დადგა ახალი საგარეო პოლიტიკური ორიენტაციის საკითხი, რათა დასრულებულიყო საქართველოზე მაჰმადიანური სახელმწიფოების გაუთავებელი თარეში და ქართველი ხალხის შევიწროება.

თავის მხრივ, რუსეთის იმპერიაც, რომელიც შავსა და კასპიის ზღვებზე გაბატონებას ცდილობდა, ამ იდეის განსახორციელებლად სწორედ საქართველოს დაუფლებას ისწრაფვოდა.

ქართლ-კახეთის მეფეებსაც მიაჩნდათ, რომ შესაძლებელი იყო რუსეთის ინტერესების საკუთარი ქვეყნის სასარგებლოდ გამოყენება, რაც საბოლოოდ 1783 წელს გეორგიევსკის ტრაქტატის გაფორმებით დასრულდა. სამწუხაროდ ამ ქვემეგრდომობას სულ მალე დაქუცმაცებული, მაგრამ დამოუკიდებელი ქართული სამეფო-სამთავროების ანექსია და ეკლესიის ავტოკეფალიის გაუქმება მოჰყვა.

საბოლოოდ, საქართველო XIX საუკუნეს დამდეგს დაპყრობილი და რუსეთის გუბერნიად ქცეული შეხვდა. საქართველო, როგორც ქვეყანა, მსოფლიო პოლიტიკურ რუკაზე 1801 წლიდან აღარ არსებობდა.

მიუხედავად ამისა, ქართველი ხალხი სხვადასხვა ფორმით ისევ განაგრძობდა უკომპრომისო ბრძოლას რუსეთის ცარიზმის ძალადობის წინააღმდეგ.

XX საუკუნის დასწყისში მსოფლიოში პოლიტიკური ვითარება ძირეულად შეიცვალა, პირველმა მსოფლიო ომმა და რუსეთის ოქტომბრის რევოლუციამ საქართველოს მცირე ხნით თავისუფლების მოპოვების საშუალება მისცა და 1918 წლის 26 მაისს აღდგა სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა.

თუმცა ეს მხოლოდ სამი წელი გაგრძელდა, 1921 წლის 25 თებერვალს, ქართველი ხალხის ინტერესების საწინააღმდეგოდ ქვეყანა

ამჯერად ბოლშევიკური რუსეთის აგრესიის მსხვერპლი გახდა. დაიწყო არნახული პოლიტიკური რეპრესიები, კერძო საკუთრების, პიროვნების უფლებებისა და თავისუფლების უარყოფა. სამოცდაათწლიანი მმართველობის შემდეგ საბჭოთა კავშირი დაიშალა და საქართველო XX საუკუნის დასასრულს, 1991 წელს უკვე მეორედ გახდა დამოუკიდებელი ქვეყანა. საქართველოსა და ევროკავშირის დაახლოების პერიოდიც სწორედ აქედან იწყება.

ამდენად, საუკუნეთა განმავლობაში ქართულ სახელმწიფოს მრავალი წინააღმდეგობა ახლდა თან – გარეშე მტერი თუ შინა აშლილობა. ჯერ სპარსელების, შემდეგ არაბების, მონღოლების, თურქ-სელჩუკების, მეფის რუსეთის, საბჭოთა კავშირის და ბოლოს ისევ რუსეთის ფედერაციის დაპყრობითი ომები და ოკუპაცია, რამაც საბოლოო ჯამში გარკვეულწილად შეაფერხა ქართული სახელმწიფოს განვითარება და შექმნა ერთგვარი წყვიტილი დრო ქვეყნის ისტორიაში.

მიუხედავად ამის, საქართველოს მაინც არ შეუწყვეტია გზების ძიება ევროპული იდეალებისაკენ და ახერხებდა ამას სხვადასხვა ფორმით. ამის უნიკალური მაგალითია ჯერ კიდევ XII საუკუნეში საქართველოში პარლამენტის მსგავსი ორგანოს შექმნის იდეა ყუთლუ-არსლანის მეთაურობით, რომელმაც მეფის უფლებების შეზღუდვა მოითხოვა ახალი ორგანოს, „კარავის“ სახით, რომელიც დემოკრატიული მმართველობის გარკვეულ სახეს წარმოადგენდა [7, 31].

გარდა ამისა, არანაკლებ მნიშვნელოვანია ისიც, რომ შუა საუკუნეების მსოფლიო ისტორიაში საქართველო ბიზანტიის შემდგომ იყო მეორე ქვეყანა, სადაც არათუ სიკვდილით დასჯა გაუქმდა, არამედ აიკრძალა ადამიანის დამასახიჩრებელი და ღირსების შემლახავი სასჯელებიც.

საქართველოს ევროპულ სამყაროსთან ურთიერთობის მნიშვნელოვანი მაგალითი იყო ასევე ქართველების ჯვაროსნული ლაშქრობებში მონაწილეობა.

ქართველ მეფეებსა და მთავრებს დიდი სურვილი ჰქონდათ ევროპასთან კავშირ-ურთიერთობების დამყარებისა, „საუკუნეების განმავლობაში საქართველოს მეფეები ევროპასთან კავშირისთვის იღვწოდნენ...“ [9].

აღსანიშნავია ისიც, რომ საქართველო ვატიკანის ურთიერთობა იყო ქართველ მეფე-მთავართა დასავლური პოლიტიკის მნიშვნელოვანი მიმართულება XIII-XVIII საუკუნეებში, რომელიც დაიწყო რომში

სამხედრო პოლიტიკური მოკავშირის ძიების მცდელობით მაჰმადიანი აგრესორების წინააღმდეგ და დამთავრდა საქართველოში კათოლიკე მისიონერების მოღვაწეობის გაშლით [8, 8].

XIX საუკუნიდან ქართველი განმანათლებლები ევროპელობას თავისუფლების, ჰუმანურობის სიმბოლოდ მიიჩნევენ. ისინი აღფრთოვანებული იყვნენ ევროპული ფასეულობებითა და ღირებულებებით, სოციალურ-პოლიტიკური და ფილოსოფიური იდეებით.

მიუხედავად ამდენი გასაჭირისა, საქართველომ ისტორიის თითქმის ყველა მონაკვეთში შეძლო ყოფილიყო მიმღები განსხვავებული კულტურებისა და მულტიკულტურალიზმისა და ტოლერანტობის თვალსაზრისით უნიკალური ქვეყნად ჩამოყალიბდა [10, 52].

1992 წელს, ევროკავშირმა ოფიციალურად აღიარა საქართველოს დამოუკიდებლობა და დაახლოების პერიოდი წარმატებით გრძელდება დღესაც.

მართალია, 2008 წლის აგვისტოში რუსეთმა მოახდენა ქვეყნის ნაწილის ოკუპაცია, რომლის ერთ-ერთი მიზანიც საქართველოს ევრო-ატლანტიკური მიმართულების ვექტორის შეცვლა იყო, მაგრამ ამანაც არა თუ ვერ შეაჩერა ეს პროცესი, არამედ დააჩქარა კიდევ. რასაც 2016 წელს საქართველო-ევროკავშირს შორის ასოცირების შეთანხმება მოჰყვა. ხოლო 2017 წელს ძალაში ოფიციალურად შევიდა ევროკავშირის/მენგენის ტერიტორიაზე უვიზოდ მოგზაურობა.

ამდენად, საქართველოს ევროპული ორიენტაცია, რომელიც საუკუნეების განმავლობაში ქართული სახელმწიფოს ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენდა, XXI საუკუნეში მისი არსებობის მანძილზე არნახულ ევოლუციას განიცდის [6, 7].

როგორც ვხედავთ, საქართველო აქტიურად მონაწილეობდა ყველა იმ მოვლენაში, რომელიც ევროპასა და აზიაში მომდინარეობდა, მაგრამ არ ისწრაფვოდა ისლამური კულტურის ქართულ რეალობაში დასამკვიდრებლად და ეს იმიტომ, რომ საქართველოს ევროპული არჩევანი დიდი ხნის წინ ჰქონდა გაკეთებული, ჯერ კიდევ ანტიკური პერიოდიდან და ბოლოს მაშინ, როცა მან ქრისტიანობა მიიღო, რასაც აზიური სამყაროსგან საქართველოს საბოლოო ცივილიზაციური გამიჯვნა მოჰყვა.

ამიტომაც იყო, რომ საბერძნეთთან, რომთან და მოგვიანებით ბიზანტიასთან საქართველოს პოლიტიკურ დაპირისპირებას ქვეყნისთვის საზიანო გავლენა არ ჰქონია. აქედან გამომდინარე, დღევანდელი დასავლური კურსი სრულიად ბუნებრივი და პრაგმატულიცაა და

მას ქართულ საზოგადოებაში სერიოზული დაპირისპირება არ მოჰყოლია.

და ბოლოს, ცალკე აღნიშვნის ღირსია ის, რომ ყველა ამ დამპყრობელს შორის მაინც ყველაზე ორგანიზებული ბრძოლა თანამედროვე „რუსეთის იმპერიამ“ გამოუცხადა ევროპული ცივილიზაციის ნაწილს და მის მხარდამჭერ ქართულ სახელმწიფოს, რომელიც დღემდე გრძელდება.

დამონმებული წყაროები და ლიტერატურა:

1. საქართველოს ისტორიის ნარკვევები, ტომი I, თბილისი, 1970.
2. ე. ფაჟავა, საქართველო ევროპული ორიენტაციის სათავეებთან, კრებულში: ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები, №1 (23), თბილისი, 2019.
3. ს. მაკალათია, სამეგრელოს ისტორია და ეთნოგრაფია, თბილისი, 1992.
4. ივ. ჯავახიშვილი, ქართველი ერის ისტორია, ტ. II, თბილისი, 1908.
5. ქართლის ცხოვრება, თბილისი, 1906.
6. საქართველოს ისტორია, ტ. 3, თბილისი, 2012.
7. ქ. გარდაფხაძე, ლ. გორდეზიანი, თ. დულარიძე, თ. თარხნიშვილი, ქ. ნადარეიშვილი, მ. ფხაკაძე, დემოკრატიული ტენდენციები: ანტიკური სამყარო და საქართველო, თბილისი, 2012.
8. მ. პაპაშვილი, საქართველო-რომის ურთიერთობა, თბილისი, 1995.
9. ჟურნალი „მამული“, № 4, ბუენოს-აირესი, 1954.
10. ც. ბარამიძე, კავკასიური და ევროპული იდენტობა კომპარატივულ ჭრილში, საერთაშორისო ინტერდისციპლინარული კონფერენცია: ევროპული ღირებულებები და იდენტობა, მოხსენებები, თბილისი, 2014.

Emzar Pazhava

*Georgian Technical University,
Associate professor*

„This research was supported by Shota Rustaveli National Science Foundation of Georgia (SRNSFG) [grant number YS-18-200]“.

The ideas introduced in the work – belong to the author and may not coincide with the thoughts and ideas of Shota Rustaveli Georgian National Science Fund.

„Intermittent Period“: Asian Conquerors’ and the Russian Annexation

Summary

In the article, „Intermittent period: Asian conquerors’ and the Russian annexation“, is discussed the „Intermittent period“ when Georgia was completely cut off from the European world, due to the Asian conquerors’ invasions and Russian annexation.

By studying this topic, we analyzed the tough consequences caused by separation from the European world that halted Georgia’s development towards Europe.

It is noteworthy, that the perception of „Intermittent period“ will be introduced in the Georgian historiography for the first time.